

בדבר האורים

הוא אמר ויהי

ב רכה של גדול הדור עושה רושם למעלה ועושה עת רצון" נאמר באחד מספריו¹. ברכותיו ואיחוליו עשו גם רושם למעלה גם פרי למטה. הרבה פעמים נושעו בני-אדם בזכותו, בעקבות ברכתו והבטחתו, תשועת-פלאים. שלא כדרך הטבע. הדברים שיצאו מפיו לא הושבו ריקם. בחינת „ותגזור אומר ויקם לך"². נתקיימו בו דברי חז"ל³ שהלומד תורה לשמה זוכה ל„מלכות וממשלה" — „צדיק גזור והקדוש-ברוך-הוא מקיים". עוד בימים שהיה מצטנע בעליית-קיר קטנה, בוילנא, היא ירושלים-דליטא, העיד בו גדול הדור רבי חיים-עוזר גרודזנסקי כי מפתח של ברכות מסור בידו⁴. באחרית שנותיו נתפרסם הדבר בכל תפוצות ישראל ויהי לנס. כל הזקוק לרפואה, לישועה, לפדות ולרווחה נהרו אל החזון-איש ומברכות פיו כולם יתברכו.

כח-התורה העניק לו גם את המבט באספקלריה המאירה. היה רואה את הנולד. הגאון דפוניבז' רבי יוסף-שלמה כהנמן הגדיר את מבטו הנבואי של החזון-איש כממשות חיה של דברי חז"ל⁵ „מיום שחרב בית-המקדש

1. העתק ממה שרשם החזון-א' בגליון הגמרא שלו : מגילה דף כ"ז. נדפס בהוספות לספר חזון-א' מועד מהדורה שלישית (בני-ברק תשכ"ז) עמ' 511.
2. השווה : שבת דף נ"ט ע"ב, תענית דף כ"ג ע"א, מועד-קטן דף ט"ז ע"ב.
3. מס' אבות פרק קנין-תורה.
4. ראה בספרנו כרך ראשון עמ' רס"ד. באותו ענין : סיפור אופייני הקשור בנכדן של הגר"ע. מספר רבי נחום-זאב דסלר משיבת טלז בוויקליף : פעם חלה חמי ושלחתי מברק לאבי הגה"צ רבי אליהו-אליעזר (בעל „מכתב מאליהו") שיאמרו בישיבת פוניבז' תהלים לרפואתו. כעבור ימים מספר קבלתי תשובתו : „סדרתי הענין תיכף כשהגיעני המברק — הלכתי אל החזון-איש".
5. בבא-בטרא דף י"ב ע"א.

[קה]

אע"פ שניטלה נבואה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה" לפי פירוש הרמב"ן⁶. מה מפרש רמב"ן? ש"נבואת הנביאים שהוא המראה והחזון" אמנם ניטלה, אבל "נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה" לא ניטלה, "אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם"⁷. אפילו בני-תמותה שכיחים ראו בעליל איך החזון-איש מייעץ ומנחה את דורשיו בשכל שהוא למעלה-מן-השכל.

וענין שלישי שנתייחד בו — הרפואה. שהיה בן-בית בחכמת הרפואה, וכל שביליה נהירין לו, עד שנעשה פוסק ומכריע רב-סמכא לחולים קשים שגורל-חיהם נתון על כפות המאזנים — אם להינתח או לאו, אם לקבל טיפול מדיציני זה או אחר, אם להישמע להוראות רופא פלוני או לאו, וכל הכרעותיו — הלכות מסיני. "הפלא ופלא", הביע רבי איסר-זלמן מלצר את השתוממותו, "שכמעט במאה אחוזים של השאלות הרפואיות הוא קולע אל המטרה ולא יחטיא"⁸.

ומספר רבי שמואל וואזנר: "נוכחתי פעם שפסק כהרף-עין בענין ניתוח הקשור בסכנת-נפש חמורה, ולא יכולתי להתאפק, שאלתי: הלא רבינו חותך מה על-רגל-אחת דיני נפשות? ונענע לי בראשו"⁹.

מכאן ניתנה רשות

לעתים דמה מעונו הדל לקליניקה של רופא מפורסם. הוא הקשיב בכובד-ראש לכל מקרה, חקר ודרש היטב לפרטי המחלה, לתופעות

6. מתוך שיחתו עם כותב השורות בשנה האחרונה לחייו.
7. וראה להלן עמ' רל"ו הערה 3, הדברים משמו של מהר"ל מפראג. והשוה: "קטעים ממסכת פלאים" מאת הרב חיים רבינוביץ, "דגלנו" גל' ע"ט (חשון תשט"ו) — "התחלתי להעביר כמה וכמה בעיות... בקרירות ובשלוח דחה [החזון"א] את דברי באמרו שכל הבעיות האלו הן בנות-חלוף ועוד מעט לא תהיינה קיימות... במצב-רוחי הנרעש העזתי לשאול: בכך, מה זה, רוח-הקודש? פניו המאירות היו אדומות באודם צח ובהיר. הוא הסתכל ישר לעבר הקיר שממול ואמר: הראב"ד אומר (בהלכות לולב פ"ח ה"ה), כבר הופיעה רוח הקודש בבית מדרשנו" — — —
8. ע"פ עדות הגר"ש וואזנר אב"ד זכרון-מאיר ששמע מפי הגרא"ו.
9. "דגלנו" גל' ס"ח (כסלו תשי"ד).

החזו"א בפגישה עם ראש ישיבת „חברון" רבי יחזקאל סרנא.
הראשון מצד ימין: הרב משה צ'צ'יק מתל-אביב

[קז]

ולמיחושם — ופסק את פסוקו. בדרך כלל נהג להפנות את החולים לרופאים מסויימים וביקש לילך דוקא אל הרופא שהצביע עליו למעשה. בני-הדור סמכו עליו בעניני מחלה ורפואה יותר ממה שסומכים על טובי הרופאים והפרופיסורים. האמינו בחכמת אלקים המפעמת בקרבנו. המוני חסידיו היו רגילים, כדרך שנהגו כשרי ישראל מקדמת-דנא, שלא להפקיד גופם בידי הרופאים — במיוחד כשזה כרוך בפיקוח-נפשות — אם לא על פי החכם שלבו לשמים, מתוך אמונה ברורה, שכל כוחו של הרופא יונק הוא רק מן הרשות שנתנה לו תורה לרפא. הבאים במחיצתו ראו עין-בעין איך „מכאן ניתנה רשות לרופא לרפאות“¹⁰ — מכאן דייקא, מלשכת הגזית, מחדרו של איש האלקים¹¹.

סיפר הישיש רבי משה-אהרן בויס, איש חסיד מיקירי בני-ברק¹², שהלך פעם אצל החזון-איש בכדי לבקש ברכתו עבור אשה חולנית וחשוכת ילדים מבנות-משפחתו בפאריז שהרופאים ציוו עליה להינתח ואמרו שאין לה סיכוי להיפקד. „באתי אל מעוננו“, אמר רבי משה-אהרן, „עם, קוויטל“ בידי כנהוג אצל חסידים. מיד שאל:

— וכי רצונו לעשותני „רבי“ נוסח פולין?

אזרתי עוז והשבתי:

— בהורמנא, רצוני לומר לפניו דבר אחד... בפולין היה צדיק פועל-ישועות ושמו רבי יחיאל-מאיר מגוסטינין, בעל ה„תהלים“... ונהרו אליו מבקשי-ישועה מכל קצוי המדינה... כשנסתלק לעולמו התחילו

10. ע"פ לשון הגמרא: בבא-קמא דף פ"ה ע"א.

11. בלשון זו השיב האדמו"ר מגור רבי אברהם-מרדכי אלטר לאדמו"ר מסוקולוב רבי יצחק-זליג מורגנשטרן ששאל אותו לעת ביקורם בירושלים ג' שאלות: (א) מדוע נושבות הרבה רוחות בירושלים? [והשיבו: איתא במדרש שכל הרוחות שבעולם באות להשתחוות לה' בהר הקודש]; (ב) איך עונה מר לדורשיו במהירות זה אחרי זה כל איש בענין שלו, מבלי לחקור ולדרוש ולהיכנס בפרטי פרטים, כפי שאני נוהג? [והשיבו: אני מתפלל להשי"ת שישים בפי התשובה הקולעת ולא משכלי אני משיב]; (ג) הלמאי כשבאים להתייעץ בנוגע לחולה שולח מר לשאול מה דעתו של החובש („פלדשר“) בעיירה גור ולא נמלכים ברופא מומחה? ועל כך השיבו „מכאן“ דייקא „ניתנה רשות לרופא“ וממילא לא נבצר מאומה אם הוא חובש בעלמא (מפי הרב פנחס-יעקב לוי).

12. ראה אודותיו בספרנו כרך שלישי עמ' רי"ד בהערה 191, וכן לקמן בהערה 14.

חסידים הרבה לשחר את הגאון רבי יהושע'לי מקוטנא והתחיל לקרוא קוויטל'ך ולהראות מופתים... אני מחסידיו של בעל, ישמח ישראל, מאלכסנדר, וכשסיפרו לפניו דבר זה, אמר: הרי זו הוכחה ניצחת שיכולים לקרוא, קוויטל'ך בכח התורה גרידא...

החזון-איש נתן בי עינים בוחנות והחריש. אחרי כמה רגעים של שהייה נטל את ה,פתקא' מידי. כהרף-עין נעמדתי על רגלי. שאל אותי: מה ראה לעמוד? עניתי: כמו שנהגו באורים-ותומים¹³, השואל עומד. נתחייך החזון-איש ונעמד גם הוא באמרו: גם, הנשאל עומד.

אחרי שקרא מה שכתוב ב,קוויטל' ועיין בו שעה ארוכה האדימו פניו מאד. הוא שתק והיה תפוס שרעפים. לבסוף השיב: „את הניתוח שלא יעשו... עוד תיפקד בורע-של-קיימא... ואתם לכו אל ר' נחמן סופר (פפירנא) בירושלים ותרכשו אצלו עשר מזוזות כשרות למהדרין, על-מנת שתחליף ותקבע אותן האשה בפתחי מעונה...”

„מלאתי אחרי עצתו”, השלים רבי משה-אהרן בוים את סיפורו, „ולא נפל מדבריו ארצה כחוט השערה... גם המספר, עשר' התאים לפתחי מעונה אשר בפאריז הרחוקה...”¹⁴

13. כדבר הכתוב „ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים” (במדבר כז, כא). הרב משה טורק (מנהל בי”ס „יסודי התורה” בת”א) מוסר פרט מעניין: יש מן הבאים אל החזו”א אשר העידו, כי בזמן שבאו אליו לשיחה היה מציץ להם כסא לישב, ואילו כשבאו לשאול עצה השיב כשהם עומדים.

14. מפי בעל המעשה שהאריך ימים בברכת החזו”א והפליג לחיות יותר ממאה שנה ושמר על רעננות רוחו ושכלו עד יומו האחרון. נולד בפשיסחה בשנת תרל”ב ונפטר בבני-ברק ביום ח”י סיון תשל”ב. למדן וחריף, למד בנעוריו אצל הגאון רבי יואב-יהושע מקינצק בעל „חלקת יואב”. טיפוס נדיר של חסיד אמת משיירי כנסת החסידים לפני ב' וג' דורות. גדולי התורה והחסידות צימינו היו משכימים לפתחו. עסקן ואיש-ציבור. כיהן שנים רבות כפרנס הקהלה היהודית בפשיסחה. פעל גדולות למען פליטי מלחמת-העולם-א'. כשעלה ארצה בשנת תרצ”ה והשתקע בחיפה פעל לחיזוק שמירת שבת. כשהוקמו מחנות העולים בתש”ט נתמנה למשגיח ראשי על הכשרות ופעל בהשראת החזו”א. בספר „סיפוריו של איש פשיסחה” (בני-ברק תשל”ב) מאת „נטע בנארי” [אברהם ברסלר] עמ' ל”ז יש כמה קטעים מחוויותיו של ר' משה-אהרן בוים במחיצת החזו”א: „כאשר בחרו בי להיות משגיח על הכשרות במחנות העולים — הייתי כל הזמן בקשר הדוק עם החזו”א שהתעניין לדעת הכל והדריכני כיצד לפתור

סוף מעשה במחשבה תחילה

אין כמעט איש או אשה, נער או זקן ממעריציו, שלא יהיה לו סיפור אישי משלו על החזון-איש, מופת ופלא, בבחינת „בדידי הוי עובדא“. העובדות סופרו מפה-לאוזן עד שצמחו להן כנפיים. מעשיות למכביר נפוצו בקרב העם על גילויים מרעישים של השגחה פרטית לאלה שצייתו לדבריו, שפעמים הרבה נראו מלכתחילה כדברי תימה, כמדרש פליאה, אך לבסוף נתחזר כי טוב ייעץ, מפני שבינתיים אירעו התפתחויות מוזרות, שאי-אפשר בשום פנים לצפותן מראש — אם לא מ„סוד ה' ליראיו“.

מעשה באשה חולה, שנוקקה לניתוח-לב דחוף, ובא בעלה לשאול בעצתו. אמר לו לנסוע לאנגליה ולעבור את הניתוח שם אצל רופא מומחה שפירש בשמו. בינתיים הגיע אותו רופא לביקור בארץ-ישראל ובמשך כמה שבועות ביצע כאן שורה של ניתוחי-לב. מיהר בעלה של החולנית אל החזון-איש ושאל אם גם הוא יכול לבצע את הניתוח כאן. השיבו: „לא! צריך לנסוע לאנגליה“. והאיש השתומם, גם המנתח עצמו השתומם, אבל שמעו לקולו. הניתוח נעשה על-ידי אותו רופא לאחר שחזר לאנגליה.

בעיות שנוצרו... כשהליתי, ציוה עלי החזון"א שאפסיק לעבוד בהיותי כל ימי חיי נהנה מיגיע כפי, לא יכולתי להשלים עם זאת, ושאלתי במר לבי: האם עלי להשלים עם המצב של מבקש תמיכה, חס-שלום? ואז הבטיחני החזון"א שאף פעם לא אצטרך חלילה לבקש, ובעו"ה לא יחסר לי כלום... החזון"א ברכני באריכות ימים. ומעשה שהיה כך היה. כשהתחלתי לסבול ממחלת הכליות והרופא יעץ לי לעבור ניתוח, שאלתי בעצת החזון"א והוא הניאני מזה [אמרתי לו שאני בכל-זאת חפץ בניתוח, והשיב: בתנאי שיסכים רופא פלוני. הלכתי אל הרופא שנקב בשמו, בדק אותי והביע דעתו שלא לנתח, אלא אם יאמר ה... חזון-איש']. לאחר זמן קצר סיפר לי ידיד, גם הוא מבאי ביתו של החזון"א, שאף הוא סבל מאותה מחלה והחזון"א יעץ לו לעבור את הניתוח. נסיתי איפוא לשאול שוב והבאתי דוגמא מאותו ידיד. ועל כך ענה לי החזון"א: „אבל אתה תזכה עבור יסוריך לאריכות ימים ושנים!“ עוד מסופר שם (עמ' ח') שר' משה-אהרן זכה בעודנו אברך לקבל היתר-הוראה מהגאון דקינצק, אולם אביו החסיד רבי קלמן, איש פשיסחא, שחינך את בנו בדרך החסידות, ביקש מהבן הנדהם תקיעת-כף שלא ישמש ברבנות לעולם וכך אמר לבנו: „רב יכול להיות ערליכער יוד, אך קשה לו להיות ערליכער מאן“. על סיפור זה העיר לו פעם החזון"א: „אביך הציל אותך, אבל גזל את העולם“.

[קי]

ביום יחידים חיי יום 57... לחמש 12/12 שנת ת"ש 2

ה"ק משה בן יצחק

12275

[illegible]

הערה לספר „חזון איש" מאת רבי צבי-פסח פראנק מירושלים ותשובת החזו"א בשולי המכתב (מתוך הספר „משואה לדור")

[קיא]

ולמרבית הפלא, תוך כדי הניתוח נתברר כי יש צורך במכשיר נדיר, שכמותו אין כלל להשיג בארץ-ישראל, והיעדרו היה מסכן כל הצלחת הניתוח.¹⁵
 רבי יהושע-זליג דיסקין, רבה של פרדס-חנה, מרגלא בפומיה לספר מעשה שהיה:

— אשה ירושלמית עניה סבלה ממחלה גינקולוגית קשה. קבעו הרופאים, שאין להעלות ארוכה לחליה, אם לא שינתחו אותה במרכז-העצבים שבמות. באו בני משפחתה אל החזון-איש. התנגד בתוקף לניתוח וזירזם שתיסע מיד לאמריקה.¹⁶ אף נתן בידם תמיכה כספית בשביל חלק מדמי-הנסיעה וצייד אותם במכתב המלצה אל גיסו רבי שמואל גריינימן, היושב בניו-יורק,¹⁷ שישתדל בריפוי אשה זו ויעמוד על המשמר לבל תקבל שום טיפול כירורגי מוחי אפילו במקרה שהרופאים יחליטו ככה.

כיון שדרכה החולנית על סף-ביתו של רבי שמואל גריינימן, נודעו עד עמקי נפשו מחומרת מצבה: מסוכנת, גלמודה, מחוסרת-כל, וזקוקה להון-תועפות לצורך הצלת-חייה. הוא התייעץ עם פרופיסור יהודי בשם יוסף-ארתור לזרוס, מומחה למחלות אלה, בעל שם עולמי¹⁸, והלה הביע חוות-דעתו, כי את דרכי הטיפול באשה זו צריך לקבוע מומחה אחר בשם פרופ' יוסף גלובוס, גם הוא יהודי¹⁸, ואם הלה יאשר אבחנת הרופאים הקודמים ויחזיק בדעה שיש לנתח בעצבי-המות — חלילה להתנגד. על-פי בקשת רבי שמואל, השתדל מכרו הפרופיסור אצל עמיתו פרופ' גלובוס,

15. מפי הרב ר. שמעון.

16. יש לציין שהמדובר לפני כמה עשרות שנים בזמן שהמדיצינה המודרנית בא"י עוד לא הספיקה להשתכלל בראוי והיה קיים פער גדול בין אפשרויות הרפואה שיש פה לאלו שבארה"ב.

17. ראה אודותיו ועל פעילותו להצלת חולים בספרנו חלק ראשון עמ' ק"ל.
 18. פרופ' לזרוס [לזין] נודע כספציאליסט בענף האורולוגיה. שימש הרבה שנים כרופא ומנתח בקולומביה ובבתי-חולים, "הר סיני", "סידנהיים", "בית דוד" ו"פארק איסט", וחבר באקדמיה הרפואית ניו-יורק.

18. פרופ' גלובוס, יליד משפחה יהודית ברוסיה, היה מטובי הנירולוגים באמריקה. מלבד עיסוקו הרבה שנים בקליניקה הנירולוגית של אוניברסיטת קולומביה, כיהן עמית לפרופ' באנטומיה ובפתולוגיה עצבית באוניברסיטת ניו-יורק ושימש פרופיסור לנירולוגיה בבית-החולים היהודי, "הר סיני" בניו-יורק [הפרטים על שני האישים הנ"ל לקוחים מתוך קטלוג מדעי באנגלית שמופיע בארה"ב מי הם החשובים בעולם הרפואה" לשנת 1945].

שיקבל את החולנית לבדיקה בדחיפות, ונעתר לו. שעה קלה אחרי שבדקה, התקשר פרופ' לזרוס בטלפון עם רבי שמואל ובישר לו, כי לפני רגעים מספר צלצל אליו פרופ' גלובוס ודיווח על האבחנה שלו, לאחר שבדק ביסודיות את ה„פציינט“ במשך שעה ורביעית: אינה זקוקה לניתוח בעצבי-המוח, כי אם לטיפול שונה לחלוטין, והוא ישלחנה לבית-חולים פלוני שיתאים למטרה זו...

כשחלפו חמש-עשרה דקות צלצל הטלפון שנית בביתו של רבי שמואל גריינימן. שוב על הקו פרופיסור לזרוס. מה יש? הוא מצטער להודיע שהאשה החולנית מירושלים היתה הפציינט האחרון של פרופיסור גלובוס. ברגע שעזבה את המרפאה, אחז אותו השבץ, ושבק חיים...

סוף דבר היה, שאשה זו אושפזה באותו בית-חולים, טיפלו בה לפי הנחיותיו של פרופ' גלובוס ברגעים האחרונים לחייו, ולא ארכו הימים עד שחזרה אל ביתה בירושלים בריאה ושלמה. השגחתו הפרטית של רופא-כל-בשר שמרה רוחו של פרופיסור גלובוס להחיותו עד בוא אליו האשה החולנית מירושלים שנגזר עליה להתרפא „על ידי רופא פלוגי וסם פלוגי“¹⁸.

ומהכרעות גורליות — לפרטים שנחשבו כזוטות. מספר רבי שרגא-פייבל שטיינברג: ילדו של אחד מתלמידי החזון-איש חלה ביזם שבת. הרופא שבדק אותו סבר שמצבו איננו רציני. הלך האב אצל החזון-איש להזכיר את עצמו ואת ילדו החולה שיברכנו ברפואה שלמה. מה נדהם האיש, כאשר הורה לו שיסיע לאלתר את הילד כדי לאשפוז בבית-חולים. כיון שהכיר בו שהוא מהסס, מפני חילול שבת, ניגש החזון-איש אל מעילו שהיה תלוי בירכתי החדר, על-גבי מסמר שנעץ בקיר, שלף מתוך כיס-חיקו שטר כסף ונתן חיש בידו לצורך הנסיעה. עכשיו עשה כדבריו, ואמנם נתברר לאחר מכן, שמצב הילד היה חמור ומסוכן מבלי שהרופא יבחין זאת במבט ראשון...¹⁹

¹⁸. ראה: עבודה-זרה דף נ"ה ע"א. הסיפור במלואו נחפרסם ב„דגלנו“ גל' ע"ט (חשון תשס"ו). רופא-הילדים החרדי ד"ר משה רוטשילד (מקים ב"ח דתי בבני-ברק) מעיד ג"כ כי שמע את הסיפור דגן בארה"ב מפי הגר"ש גריינימן.
¹⁹. מפי המעיד.

והרי עוד מעשה: אשה מתל-אביב שקרבו ימיה ללדת, והיא סובלת מסיבוכים שונים, אמרו לה הרופאים שמפני חשש סכנה הכרח הוא שתסע לילד בבית-החולים הגדול, „ביליגסון“ בפתח-תקה, ולא תסתפק בבית-היולדות המקומי בת"א שאינו משוכלל די-הצורך. הלך בעלה אצל החזון-איש וסיפר לו הדברים לפי-תומו. ואף שבאמת מותר להרחיק בנסיעה אם דרוש רופא מומחה יותר, סבר שבמקרה הנוכחי אין צורך, אמר לו: „אל תשעה לדבריהם, אם יודמן שתלד בשבת הלא אינו נכון לנסוע למרחקים“. קיבל עליו האיש שיעשה כדבריו. כשנודעה כוונתו לרופאים, הזהירו אותו בסגנון מרתיע, אמרו ש„אינם מקבלים אחריות לחיי אשתו“. מיד חזר וסיפר לחזו"א מה שאמרו. לגלג עליהם: „הם? אחריות? הם המקבלים אחריות?...“ ואמנם בבוא העת ילדה אשתו בעצם יום השבת, והכל עבר בשלום — בתל-אביב כמובן.²⁰

משנה מקום משנה מזל

סיפר החסיד ר' שלמה-זלמן מוזס, מזכיר ישיבת לומז'א בפ"ת ומעסקני אגודת-ישראל, שעברו עליו אחרי הנשואין חמש שנים ולא נפקד בזרע-של-קיימא עד שברכו החזון-איש. „באתי אליו והוא עודנו מתגורר בגבעת רוקח על צלע ההר... הצעתי לפניו את בקשתי... הוא רשם את שמי ושם אמי והשיב לי: תעבור למקום אחר ותיפקד בזרע-של-קיימא. „משנה מקום משנה מזל“. וכן היה... רק אחרי שעברתי לירושלים זכיתי לבן...“²¹ סיפור אחר בפיו של רבי דוד-צבי זילברשטיין, מרבני תל-אביב, שפעם אחת נתלווה אל יהודי חשוך-בנים אשר שם פעמיו לבני-ברק כדי להתברך מפיו של החזון-איש. הוא אמר לאיש: „עצתי להפריש מעשר כספים בשביל אחזקת תורה, לא חשוב לאיזו ישיבה או תלמוד-תורה... ובלבד שהכסף יהא מיועד ללומדי תורה... ואם קשה להפריש מלוא הסכום בבית-אחת בסוף החודש, מוטב יפריש בכל יום סכום קטן...“ הם יצאו מעל פניו

20. מרשימות ר"מ שנפלד.

21. „המודיע“ גל' 2497 (ט"ו חשוון תשי"ט). הבן הוא ר' מנחם-אליעזר מוזס שכיחן משב"ק אצל האדמו"ר רבי חיים-מאיר מויז'ניץ.

ורבי דוד-צבי אמר אל האיש: „חזור והיכנס, תכבד אותו בסנדקאות”. נכנס האיש ואמר: „עשיתי כדברך, רבי, קיימתי עצתו וקבלתי עלי להפריש מעשר, אני בטוח שיעזור לי ה' ויתן לי בן ואכבדנו בסנדקאות”. נענע לו בראשו — ולתקופת השנה שימש החזון-איש סנדק לבן שנולד לאותו יהודי, כשהוכנס לבריתו של אברהם אבינו.²²

הימים ימי המלחמה עם הערבים בשנת תש"ח. סבל התושבים בירושלים הנצורה היה למעלה מנשוא. ר' שלמה-זלמן מוזס הצליח לקבל רשיון יציאה לתל-אביב ועבר אליה עם משפחתו, התגורר דרך עראי אצל קרוביו, אבל גם תל-אביב נתונה היתה לסיוט ההפצצות מן האויר, וכמעט בכל לילה נזעקו התושבים לירד למקלטים. הוא סר אל החזון-איש ושאל מה טוב לפניו בשעה טרופה כזאת. אמר לו: „ימהר נא ויוציא משם את משפחתו תיכף ומיד, עוד היום יבואו לבני-ברק, אל תדחו למחר”. עשה ר' שלמה-זלמן כדבריו ונחפז ללא דיחוי להוציא את אשתו וילדם הקטן מתל-אביב. והי בבואם לבני-ברק, קידמתם הידיעה, שזה עתה אירעה בתל-אביב, בסביבה שהתגוררו, התפוצצות אדירה שקיפחה חיהם של שנים-עשר איש ורבים נפצעו — נס התרחש להם שיצאו בעוד מועד.²³

לעומת זאת, כאשר ר' שלמה-זלמן שטח לפניו את השאלה, אם כדאי שישתקע בבני-ברק דרך קבע, מפני החשש שירושלים סופה ליפול בידי הערבים, השיבו בשלילה:

— ימתין מר עד יעבור זעם וישוב לירושלים, ירושלים לא תיפול...²⁴

ומפליא לעשות

„החלטתם השלילית של הרופאים אין בה ממש”²⁵ כתב בנוגע לאשה פלונית שרופאיה אמרו לה נואש וקבעו בוודאות שנמנע הימנה פריי-בטן. בדומה לזה פסק פסוקו בעוד מקרים. יום אחד נכנס אליי יהודי עגום בשעה

22. מפי בעל המעשה.

23. כנ"ל במס' 21.

24. כנ"ל.

25. קובץ-אגרות ח"א אגרת קט"ו.

שנטל ידיו ובירך מלה במלה „אשר יצר“. קצרה רוחו של האיש להמתין עד שיסיים הברכה ותיכף סיפר לו צרתו, שילדו הקטן ניגף במחלת „פוליו“ (שיתוק ילדים) שהתפשטה אז בארץ-ישראל, והרופאים קצרה ידם מלהושיעו. רמו לאיש באצבעו שהוא מבקש להשלים הברכה והמשיך מלה במלה עד „רופא כל בשר ומפליא לעשות“, עשה אתנחתא כדי לשאוף אויר, ופנה אל היהודי בקול רך: „הלא שומע מר, הקדוש-ברוך-הוא מפליא לעשות“, ולא יסף — ואמנם התרחש הפלא ותוך זמן קצר החלים הילד כליל ממחלתו.²⁶

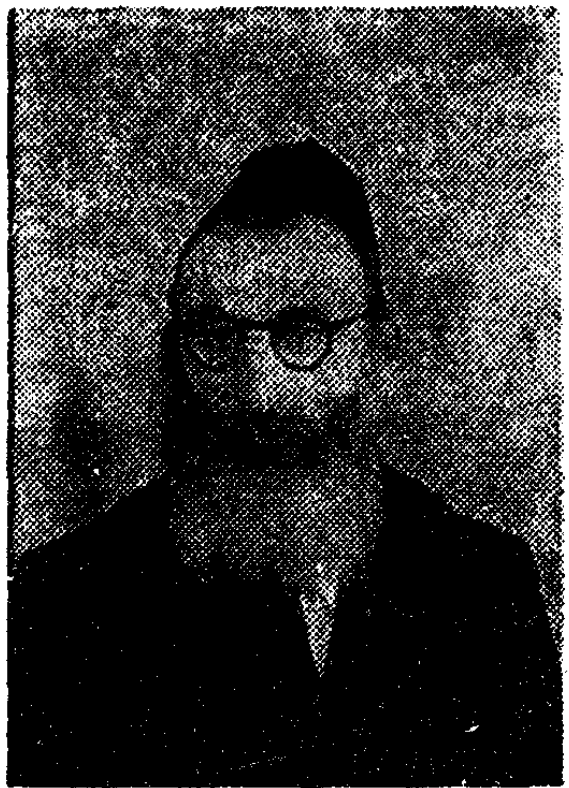
צופה נסתרות

מעשה שאירע בימי שלטון האנגלים בארץ-ישראל, שבא אליו איש ירושלים ותינה את צרתו, כי זה כמה ימים שנעלם חתנו לוקח-בתו ועקבותיו לא נודעו. ביום היעלמו יצא עם שחר אל מקום עבודתו ובסוף היום לא שב הביתה. כבר חקרו ודרשו אצל מעבידיו, אצל מכיריו ושכניו, אצל המשטרה והבולשת — כי בימים ההם גערכו מעצרים רבים בעיר — ואיננו. אנשי הרשות טענו, שאין האיש בשם זה מופיע ברשימת העצורים, ואין להם מושג היכן אבד. הקשיב החזון-איש לסיפורו עד תום ופתח להרגיעו: „אל ייתפס לבהלה... חתנו חי וקיים... בודאי ישוב לביתו תוך שבוע-שבועיים... אלא בשובכם לירושלים עצרו נא ליד מחנה לטרון²⁷ ותנסו לברר אם אינו גמצא שמה בין הכלואים...“

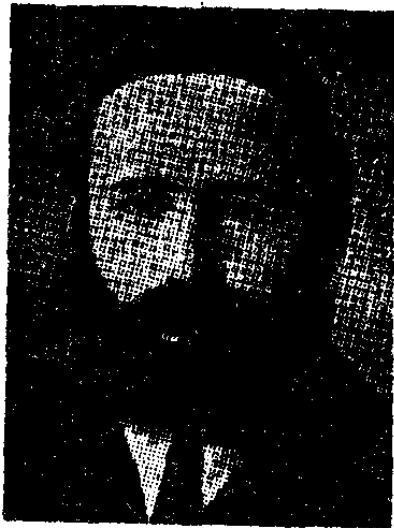
אף שלא השיג האיש בשכלו כיצד יבוא בשערי לטרון פנימה, בידעו שאנשי-חיל מזוינים שומרים בקפידה על כל מבואות המחנה, אין יוצא ואין בא, מכל מקום עשה כדבריו וירד מן המכונית שהסיעתו לירושלים סמוך לאותו מחנה. להפתעתו מצא את השער הראשון פתוח וללא שומרים, אפילו זקיף אחד לא עמד לידו, ונכנס פנימה אל מעבר לגדרות. התקדם ומצא גם את השער השני פתוח ונכנס דרכו, עד שהגיע לשער השלישי, קרוב למעונות העצורים, ושם נתקל בפקיד מודיעין שניאות לברר מה

26. מפי הר"ר יוסף-דוב רזנשטיין.

27. שמו של קסרקטין בריטי לעצירים בעמק-אילון על אם הדרך לירושלים.

רבי יהושע־זליג דיסקין אב"ד פרדס־חנה

העסקן ר' שלמה־זלמן מוזס

[קיז]

שביקש ממנו. חתנו, אכן, כלוא היה באותו מחנה-מעצר, שתפסוהו האנגלים על-פי טעות בעת שערכו ציד אנשים בחוצות ירושלים — וכעבור עשרה ימים שחררו אותו לנפשו²⁸.

רבי שמעון יוז'ק, משומעי לקח, מספר מעשה-פלא שנוכח בו. באחד הערבים הכניסה אליו הרבנית מרים קנייבסקי, אחותו, את ארוחתו. אכל החזון-איש מכל מה שהביאה לפניו, זולת הביצה, שנטלה בידו ובחנה היטב, סובב אותה לכל צד, מישש והביט, עד שלבסוף הניחה בקליפתה. כעבור שעה קלה, השתוממה הרבנית מרים למראה עיניה, ותקרא אחרי רבי שמעון יוז'ק שיבוא אל המטבח, לראות עין-בעין — היא פתחה את הביצה ונמצא שיש בה דם...²⁹

ה א מ נ ם „ מ ו פ ת ” ! ?

הסיפור דלהלן היכה גלים בשעתו בעולם הישיבות. מעשה בחתן מירושלים, תלמיד משיבת „חברון“, שכלתו המיועדת בלעה מחט, יום אחד לפני מועד החופה, תוך כדי טיפול שגרתי אצל מרפא-שניים. הבהילו אותה אל בית-החולים, והרופאים אמרו שמצבה מעורר דאגה, אך טרם החליטו אם יצטרכו לנתח או לאו. שאל החתן במברק את החזון-איש: „להעמיד החופה בעתה או לדחותה?“

מיד צוה להשיב:

— לא לדחות, עד החתונה תצא המחט מעצמה...

וכך הוה. למחרת ביום חופתם הביא אליו הדוור מברק בן ארבע מלים: „מזל טוב, המחט יצאה“³⁰.

בחוגים התורתיים נהפך המאורע לשיחת היום. מקורבי החזון-איש דיברו בהתפעלות על אודות המופת הגלוי. כיון שהבחין בלחישותיהם ושמע מה הם מדברים, הניף ידו בביטול:

28. מפי בן-אחיו של החזון-א הראה"ג רבי שלמה-שמעון קרליץ אב"ד פתח-תקוה.

29. מפי בעל המעשה.

30. ע"פ עדות ר' משה שנפלד. הראה"ג רבי שמריהו גריינמן הראה לו את המברק המקורי מתוך גנזי החזון-א.

— איזה „מופת“, כד הוינא טליא נקפתי אצבע עד זוב־דם ואמא ניתמה

אותי לאמור „עד החתונה זה יעבור“, ונהגתי כמותה...³¹

ב ל י מ ש י ם

בפיקחות לעילא, שהלבישה אופי של תמימות, טשטש את הפלאים. תעשיין עשיר מתל־אביב שאל בעצתו על דבר עיסקא צדדית שמציעים לו: רכישת עודפי מזון של הצבא הבריטי במחיר זול. בעיסקא זו מובטח לו רווח כספי הגון. אמר לו בפסקנות שלא יעשה העיסקא. שמע לקולו ומשך ידיו ממנה. העודפים נמכרו לאיש אחר שהפסיד בעיסקא זו כל כספו — הסחורה היתה מקולקלת. התפעל העשיר ונחפו אל החזון־איש, ביקש להודות עבנר העצה שבזכותה ניצל מהפסד, והביא סכום גדול לצדקה. העיר לו:

— וכי נביא אנכי, כלום ידעתי מראש שהסרדינים מקולקלים? אלא שפטתי בשכלי שאם רוצים מן השמים לזמן לכם רווח הגון, הרי אפשר שתרוויחו בעסקים שלכם ולאיזה צורך תסתבכו בעיסקא צדדית...³²

מעשה בבן־תורה שהגיע לפרקו ונתקף במחלה קשה, ולמרות טיפולי הרופאים לא החלים ממנה כליל, אלא מפעם לפעם סבל ממיחושים וכאבים עזים. הצעיר השיח לפניו את לבו, כי הנה באים לדבר בו נכבדות, אך לבו נוקפו אם אין מחובתו כשמציעים לו שידוך לגלות את דבר מחלתו. הוא השיב שבמקרה כשלו אין צורך. התפלא הצעיר: כלום יוליד שולל? השיבו דרך הבלעה:

— מאחר שהכאבים לא יישנו עוד, לאיזה צורך יש לספר...

מאותו יום ואילך סרו הכאבים מעליו ונתרפא.³³

31. מפי בן־אחיו של החזון־א הראה"ג ר' שמריהו־יוסף קרליץ, טורונטו, ומפי הראה"ג ר' אליקים כהן אב"ד גבעת אולגה.

32. מפי הרב דוד־צבי זילברשטיין.

33. מפי עד מהימן החפץ בעילום שמו.

טעמו ונימוקו

כמעט לכל תשובה והכרעה הוסיף הסבר מתיישב על הלב — ולא היה זה דוקא השיקול שהכריע אצלו — כדי להפסיק דעתו של השואל או להחכימו, לנטוע אמונה בלבו, להפשיל את עיניו כלפי מעלה שיכוון לבו לאביו שבשמים. יום אחד הביאו לפניו שאלה בנוגע לאשה בהריון, שלדברי הרופאים הכרת הוא לבצע בה, „הפלה מלאכותית“, מטעמי פיקוח-נפש. הוא הקשיב לפרטים והכריע לשלילה. אך לא הסתפק בפסק-הלכה. אמר לשואלים:

— הרי כל תהליך הלידה הוא מנפלאות הבורא, בדרך הטבע אי-אפשר להבין כיצד מגיע התינוק מרחם אמו, כלום ידוע לרופאים כמה נפלאות עתיד הקב"ה לעשות עוד כאשר תקרב ללדת...

והקב"ה הפליא לעשות. לא אירע שום מכשול, וכאשר מלאו ימיה, נולד לאשה תינוק בריא ושלם, וגם לה היה שלום.³⁴

בפעם אחרת התייחס למקרה של אשה חולנית שנתרופפו עצביה הנפשיים כמה פעמים בעקבות לידה. הרופאים התייחסו בחומרה לענין הלידות וביקשו לאסור עליה. „היא צפויה לדכאון“, אמרו. אבל הוא דחה את דבריהם בביטול, וחזרה שאפילו אין צורך להתייעץ עם רופא נוסף, באמרו:

34. מפי הרה"ג ר' שמריהו-יוסף קרליץ. הרב צבי כגן מעיד על מקרה שהורה להימנע באמצע הריון מטיפול רפואי מסוים באמרו „זה יסתדר מעצמו, יש לרופאים נסיה לתחוב חוטמם במקומות שלא צריך“. ואמנם הכל עבר בשלום, כדבריו מראש, אבל הרופא שהורה מקדום על הטיפול היה בטוח שהלכו לעשותו אצל אחר. וראה עדותו של הרה"ג ר' חיים גריינימן בענין הוראת החז"ר לאסור „הריגת עובר [= הפלה מלאכותית] משום סכנת אבר לאמר“ שהובאה בספרנו כרך שלישי עמ' קצ"ב בהערה 44. ומענין לענין: מעשה שאירע בשלהי שנת תשי"א ביולדת חולנית שנוקקה לעבור ניתוח קיסרי והרופאים נתכוונו לבצע אנכיכך פעולה נוספת שתשלול אפשרות של הריון נוסף. שאל הרה"ג ר' אהרן קצנלנבויגן מירושלים את החז"ר וענה בשלילה. תשובתו נמסרה לרופאים (ד"ר שלזינגר וד"ר אופנהיימר מביה"ח „שערי צדק“) והם התפלאו וביקשו לשאלו שנית מכיון שהמדובר בפיקוח-נפש. אולם החז"ר לא חזר בו וכתב תשובתו כהאי ליטא: „לשלול אפשרות הריון הוא בכלל עיקר, ואיני יודע הכרת לזה, והרי יש אמצעים אחרים לזהר שלא תכנס להריון“ (ראה פקסימילה להלן עמ' קל"ט).

[קכ]

— אדרבת, „אם הבנים שמחה“, בודאי יתרחש וס...³⁵

במקרה שלישי בא לפניו יהודי בלב-נשבר וסיפר שבתו נשואה י"ג שנה ועוד לא ילדה, ועכשיו שנתן ה' לה הריון פקדו אותה מחלות וגרמו לסיבוכים רפואיים עד שכל חייה נתונים בסכנה, והרופאים מצווים לבצע הפלה כדי להציל אותה. כולם ברעה אחת, כל המרופיסורים והגינקולוגים מתל-אביב ומירושלים, החליטו שאין ברידה. הקשיב החזון-איש לכל הסיפור ושאל פרטים נוספים. הוא עצם את עיניו וישב דומם במשך כמה דקות. אחר-כך פקח עפעפי, ופסק בניתוחא:

— אל תצייתו להם, הלילה מלבצע הפלה, ה' הטוב יעזור וישמור מכל צרה את האם ואת תרד הנולד...
והשם הטוב אכן עשה כפי שאמר...³⁶

ש מא קגדים

ביום ששי האחרון לחייו, בפניא דמעלי שבתא, ובנסה אל ביתו אשה אחת מבני-ברק וביקשה למסור „פתקא" — באמצעות אחותו הרבנית מרים קגייבסקי — שיתפלל לרפואת ילדה, איתן שמו, הסובל מרשרוש בלב. היא גם הוסיפה, שבלילה הקודם הגידו לה בחלום, שתלך אל החזון-איש לבקש ברכתו. קרא מה שכתוב בפתקא ואמר לאחותו שמשחו לא נהיר, תואיל נא לצאת ולשאול את האשה, אם לא טענה בשם הילד. עשתה כדבריו והנה, למרבית הפלא, גזכרה האשה כי בעצם שמו המקורי „יששכר דוב", אבל השכנים ובני-המשפחה הצמידו לו שם חיבה „איתך"...³⁷

ילד בגיל שתיים-עשרה מבני-ברק, בן למשפחה חילונית, לקה במחלת דם מסוכנת והגיע עד שערי מות. הרופאים בבית-חולים „בילינסון" אמרו נואש, ורק אחד מהם קרא לעבר ההורים, שאם יש חמלה בלבם על ילד טיפוחם

35. הרב יוסף-אברהם וולף: „תורה הגמס" מהדורה שניה (בני-ברק תשל"א) עמ' רי"ג ושם להלן: „מובן דברי מי התקיימו".

36. מפי בן-אחיו הר"ג ר' שלמה-שמסון קרליץ ששמע הוא עצמו מפי בעל המעשה.

37. מפי הר"ר צבי הבר.

יואלו לפנות בצר להם אל ה... חזון-איש. כעבור שעה קלה עמדה לפניו האם כשהיא פוכרת ידיה וממררת בבכי, „מה שם הילד?“, „שאל. „חיים“, השיבה. „גו, חיים“, חזר אחריה, „צום לע'בן“, „אם תבטיח האם שהילד יניח תפילין כל יום כאשר ימלאו לו י"ג שנה, ירחמהו הא-ל". היא הבטיחה בכל היקר והקדוש לה. תיכף אצה אל מיטת ילדה והנה מבשרים לה שחל שיפור במצב. הילד התאושש תוך כמה ימים, וכשמלאו לו י"ג שנה, לא הוא בלבד התחיל להניח תפילין, אלא אף האב חזר למוטב בהשפעת המקרה...³⁸

ע ל י ו ע ל צ ו א ר י

מספר רבי דוד-צבי זילברשטיין. מעשה באחד ממכריו שבאה פורענות על ביתו: אשתו נתקפה במחלת נפש. האשה מפליטות השואה. בנה מבעלה הראשון ניצל מחרב הנאצים ימ"ש על-ידי שכנים גוים שהסתירו אותו, אבל כאשר פגשתו לאחר המלחמה, התנכר לה וסירב לשוב אל חיק עמו. מקרה זה גרם לה זעזוע קשה שהוליד בעקבותיו משבר נפשי חמור, ומיום ליום הלך מצבה והחמיר, עד שנעשתה מסוכנת לסביבה. נמלך בעלה ברופאים ועל-פי עצתם החליט לאשפזה בבית חולי-רוח. ערב לפני כניסתה אל המוסד נסע הבעל — בליווי המספר רבי דוד-צבי — אל החזון-איש ושח לפניו את צרתו. אמר לו: „אין לאשפו אותה, ה' יעזור בבית“. היסס האיש וחזר להטעים באזניו שהיא נסערת עד כדי סכנה לאנשים הסובבים אותה, אבל הוא נשאר בשלו, וחזר על דבריו פעם שניה ושלישית. תיכף בשובו הביתה הבחין הבעל בשינוי לטובה שחל בה. החולנית ביקשה להגיש לה תרופות, ונעזרה בסעד שהושיט לה הרופא המשפחתי, עד שנעלמו ממנה כל עקבות המחלה.³⁹

בקריית מוצקין אירע במשפחה אחת כי הבן היחיד נטרפה דעתו עליו. הרופאים קבעו כי אין כל תוחלת לטירופו ויש לאכסנו בבית חולי-רוח. אמו של החולה החליטה לעבוד כאחות רחמניה בבית חולי-הרוח שבו

38. ע"פ עדות הר"ר זוסמן ציטרינבוים.

39. על סיפור דומה כמעט בכל פרטיו שאירע באנשים אחרים שנוקקו אף הם לעצת החזון-א מעיד הרה"ג ר' גדליה הרץ ראש ישיבת „חידושי הרי"ם“.

(ב) **ונראה** שהדן הזה תלוי במחלוקת רש"י ותוס' במכות ד"כ בנויר' שהיה שותה יין כל היום כולו דאינו חייב אלא אחת דרש"י כתב הטעם דאינו חייב על הקתרה השניה דמצי למימר אישתלאי והיה לענין קרהות עיי"ש והיינו כיון דהקתרה השניה היתה לאחר כדי דיבור מההתראה מצי למימר אישתלאי ולפי"ז הכא לענין גבר ביאה גמרי הוי כמור' ולא אתרו ביה כדברי הגרע"א וצ"ל אבל בתוס' הקשו שם על רש"י דכיון שהתחיל לעבור בתוך כ"ד לא מצי למימר אישתלאי והביאו ראיה כבא על חמש נשים נדות דחייב על כל אחת ואחת משום דגופין מחלקין עיי"ש ולדבריהם צ"ל דהא דאינו חייב אלא אחת בגוף אחד הטעם הוא דהשוב כמעשה אחת אבל לא משום דהמעשה השני הוי בלא התראה וא"כ גם בגמר ביאה הוי מור' ואתרו ביה ולא הוי חייבי מלקות שוגגין.

(ג) **ובעיקר** הקושיא גראה דבקידושין דעיה איתא כהן הבא על אחותו זונה משוי' לה חללה לא משוי' לה חור ובא עליה חללה גמרי משוי' לה והקשה הרשב"א מובא בסוטה ר"ס א"ו גערות למה צ"ל חור ובא עליה הלא גם בביאה אחת נעשית זונה בהעראה וחללה בגמר ביאה ותיקן הרשב"א דהא ביאה לתרי איסורי לא מכללינן ולכאורה דברים אלו מהוסרין טעם דכיון שנעשית זונה בהעראה למה לא העשה חללה ע"י גמר ביאה דהויא ביאה בפני עצמה כמבואר פ"ק דשבועות שיציאתו הנאה לו כביאתו ותייב הטאת על היציאה גרידא

(ד) **והנה** בפ"ק דיבמות ד"ו הקשו בתוס' למ"ד ביאה במקצת שמה ביאה ומ"מ הותר לשפוצה להכניס ידיו לבהמות וא"כ גם ביאת כולו ליסתרי ותירצו דכיון דביאה במקצת לא ילפינן לה רק מתקשה אינה חסרה כ"כ כמו ביאת כולו דכתיבא בהדיא עוד תירצו דכיון דסגי ליה להכניס ידיו יתחייב כרת אם יכנס כולו מידי דהוי אהיה לו דרך קצרה ובא לו בארוכה דחייב כרת.

(ה) **ובביאור** דבריהם גראה דלתירוץ השני הא דביאה במקצת שמה ביאה הכונה דהויא ביאה מצד עצמה וכל מקצת ומקצת הויא ביאה בפני עצמה וספיר דומה להיות לו דרך קצרה ובא בארוכה אבל לפי התירוץ הראשון צריך לפרש דהא דביאה במקצת שמה ביאה אין הטעם משום דהויא ביאה מצד עצמה אלא משום דנחשב כאילו בא כולו ואין שום הוספה איסור במה שיכנס עוד וקצת בינה דבכל גזוני חשוב כאילו בא כולו.

ד"ג בזה לא שייך לומר דדיינו בלזה כששומעים הקיום כפי דינו קיום ג"כ יתהוה הם עצמם עדים ודיינים דזה איא דכשמעידים הדייני קיום בעצמם הרי בתיבת עדותם על עצם חובב מנה טעם ישמענו עדות שנחקרה בביר' וא"כ הדייני בלזה אף אם הם יתהו' לעדים טעם דגם הם שמעו בעדים שנחקרו בביר' לפטסי"כ דנחקרה מועיל שהיב יתהוה לעד אבל הלא התהוותם לעדים יהי' על גוף חובב הכנה וממילא דכוב לא יתכן להיות דיינים על גוף הכנה דבזה אין עד נעשה דין דדוקא בה שנוגע לקיום השטר היינו לומר שהשטר נחתם בכשרים בזה אכרי' דעד נעשה דין אבל בכה"ג שאנו רוצים לעשות אותם עדים על גוף החובב כצד ששמענו עדות שנחקרה על גוף החובב כוב לא יתכן להיות להם דיינים דהיינו ככל עדות כיון והטרא כבואר ספיר החילוק בין אם הדייני המלוה קרובים לעדי השטר דפסולים ובין אם הם קרובים לעדי קיום דמטידי השטר שהדייני בלזה באים לדון על גוף הכנה ובה ודאי לא שייך שנאמר שנעשים בעצמם עדים כותך ראיתם להחיות עדי השטר וגם נעשים לעדינים דמה שנוגע לגוף הכנה אין עד נעשה דין אבל לעדות דייני קיום אם כעידים התייבטם בזה הלא אפשר לעדינו בלזה להעשות עדי ידיעה וגם להעשות דיינים לקיום השטר ואח"כ לעצם חובב הכנה יהיו ע"י עדי השטר החתומים ואין כאן צירוף דקיימים כולל ענין בזה.

ה ע ר ו ת
בענייני שנים כמני אלחנן בנים בלאאמר' נפתלי בינוש זל ווסרמן ר"ב ביישיבת „אהל תורה“ בפרעמיטש.

סימן א

א' ב' אלו גזרות ורמינהו אלו הן הלוקין הבא על אחותו וקיי"ל אין לוקה ומסלם יצין בהדידי רע"א שהקשה בשם הפני' לפי מ"ש תוס' ביבמות ד"ט דלא מחייב קנס על העראה גימא דהעלוקה על העראה והמטון על גמר ביאה והפני' הילך לפי המבואר בירושלמי דע"ל כל שבולה ושבולה ח"כ כותה ה"ז הויב מלקות גם על גמר ביאה והגרע"א יצ"ל הקשה ל"ז דהוי חייבי מלקות שוגגין עיי"ש דבמכ"ה

הערות בכת"י החזו"א לחידושי תורה שפרסם רבי אלחנן ווסרמן במאסף „אהל תורה“ שהופיע בעיר ברנוביץ' לפני השואה

מאושפז הבן, כדי שתוכל לטפל אישית בבנה, ומכיון שהאב לא הסכים להחלטתה זו, החליטו השנים להתגרש. למשפחה זו היתה דודה צדקנית וזו דיברה על לבם שישאלו בעצתו של החזון-איש. אחרי הפצרות רבות הסכימה האם המיואשת לבקר אצלו. משסיפרה לחזון-איש על אסונה, צוה עליה ראשית-כל לגטוש את רעיון הגירושין, ועוד צוה עליה לאשפז את הבן בבית חולי-רוח בירושלים ולא לבקר אצלו במשך שבועיים ימים. רק אז, אמר, מובטח לה שכאשר תבקר את בנה תמצא אותו בריא ושלם. וכל שאמר — נתקיים. כעבור שבועיים, הגיעה האם אל המוסד בירושלים, מצאה את בנה ניצב בשערי המוסד, מחכה לה ובפיו שאלה: „למה נתת לי לצפות מאז הבוקר לבואך?“

מה אירע: הרופאים קבעו שבאורח פלא, בלתי מובן להם, חל באותו יום שינוי מפתיע במצבו. אין כל התנגדות להחזרתו הביתה...⁴⁰

ט ב י ע ת - ע י ן

מעשה ברך הנימול לשמונה, שהבחין המוהל ברגע האחרון בכתם אדום צהבהבה מתחת לעינו, מימצא שהעלה חששות בלבו וגרם לו שיחליט לאסוף ידיו מן הברית. קם והסתלק. מיהר אבי הילד אל החזון-איש וסיפר לו ובריש כוונתו, ובהסכמתו הזמין עבורו מוגית, שיסע בה לראות את התינוק. במשך רגעים ממושכים גחן על-פני התינוק, והיה מתבונן בכתם ובוחנו היטב, עד שלבסוף אמר: נראה שזוהי „שומא“ („לעבערס“ ביידיש) ויכולים למול אותו. כאשר האנשים הנוכחים במקום העירו לו, שהמוהל חושש ומוסיף לעמד בסירובו, הגיב: „מוטב אם-כן להזמין את ר' ישראל-יצחק שקול“⁴¹ מפתח-תקוה. מיד יצאו דחופים כמה מבני המשפחה לחפש אחרי מוהל זה, ולא ארכה השעה עד שהביאוהו, ובאותו מעמד מלו את התינוק בדת וכדין על ברכיו של החזון-איש בכבודו ובעצמו.⁴²

40. מפי ר' יחזקאל רוטנברג.

41. חמיו של בן אחותו הרה"ג ר' שמריהו גריינימן.

42. ע"פ עדות הרב פנחס בירנצווייג, המעיר שאותו כתם נשאר עד היום על פני הנימול, ובמרוצת הימים נתברר שזוהי באמת רק „שומא“.